

Ще один підручник, виданий під егідою МДУ – «История России с древнейших времен до наших дней» В.О. Федорова, В.І. Морякова та Ю.О. Щетінов досить поверхово зупиняється на досліджуваному питанні. Тут розкриті питання причин визвольної війни, стисло висвітлено хід бойових дій. Зазначено, що ранні запити Б. Хмельницького про прийняття України «під руку Москви» уряд Олексія Михайловича не міг. Водночас, Росія надавала Україні дипломатичну, економічну та військову підтримку [4, с. 101–104].

У новітньому підручнику, виданому під редакцією О.М. Сахарова відповідний нашій тем параграф має назву «Приєднання України до Росії». Він розпочинається з історичного екскурсу в історію України. Зокрема зазначено, що це – «частина руських земель, що відколосилося від основної частини східно-слов'янського світу». За століття в Україні сформувалася власна мова, національна культура, власна національна самосвідомість [5, с. 257]. Надалі дається аналіз ситуації в українських землях у XVI – першій половині XVII ст. Значна увага приділяється допомозі з боку Москви у ході війни під проводом Б. Хмельницького. Переяславський договір, на думку авторів, сприяв справжньому об'єднанню братських слов'янських народів та сприяв спільній війні проти Польщі [5, с. 261]. Епізод, присвячений приєднанню України, завершується Андрусівським договором [5, с. 263].

Отже, сюжети з української історії XVII ст. представлені достатньо широко в узагальнюючих працях з історії Росії. Висвітлення «українського сюжету» часто розпочинається з Люблінської унії 1569 р. Характеризується соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, причини національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького. Особлива увага, природно, приділена Переяславській раді, яка подається як возз'єднання України та Росії, або як приєднання першої до другої та часто супроводжується оціночними судженнями про історичне значення цієї непересічної події. Висвітлення подій, пов'язаних з Україною періоду, що вивчається, завершується мирними договорами між Росією та Польщею, які розподіляли між собою українські землі.

Список літератури: 1. История России с древнейших времен до конца XVII века / А.П. Новосельцев, А.Н. Сахаров и др. – М., 1997. – 576 с. 2. История России / А.С. Орлов, В.А. Георгиев и др. – М., 2006. – 528 с. 3. История России с древнейших времен до конца XVII века / под. ред. Л.В. Милова. – М., 2010. – 768 с. 4. Федоров В.А. История России с древнейших времен до наших дней: учебник / В.А. Федоров, В.И. Моряков, Ю.А. Щетинов. – М., 2010. – 536 с. 5. История России с древнейших времен до наших дней: учебник / под. ред. А.Н. Сахарова. – М., 2012. – 768 с.

*Дуб С.К.
м. Дніпропетровськ, Україна*

РОЗВИТОК ЛІБЕРАЛЬНОЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Наприкінці XX століття відбулася низка подій, що багатьма сприймалася як втілення в життя мрії багатьох поколінь лібералів – остання надпотужна тоталітарна держава, «імперія зла» – Радянський союз була повалена. Ще напередодні цієї події до цивілізованого світу приєдналися країни колишньої Ради економічної взаємодопомоги. Нарешті було об'єднано «дві Німеччини». Згодом в Центрально-Східній Європі були проведені відносно вдалі суспільно-політичні і економічні реформи. Ліберальні еконо-

мічні моделі реалізовувалися в районі Середнього і Далекого Сходу. Уряд Сингапуру в роки правління Лі Куан Ю спочатку наслідуючи тетчиризм був ще більш послідовним, а відтак і їхні досягнення з багатьох показників навіть перевершили британські. У найбільшій в світі демократичній країні – Індії, хоча і зберігались проблеми з соціально-правовим урівнюванням станів, проте основними політичними гравцями всіяко демонструвалася, прихильність курсу Ганді і відкритість вітчизняного ринку. З іншого боку такі відносно прозахідні країни як Індія, Малайзія та Філіппіни «врівноважували» комуністичний Китай. Врешті решт встановлення в усіх регіонах світу контрольованих Заходом режимів і успіхи породжуваних ними ліберальних реформ створили ілюзію остаточної перемоги «ідеального типу правління». Відомий американський економіст і політолог Френсіс Фукуяма писав з цього приводу що за останні роки у всьому світі виник нечуваний консенсус на тему легітимності ліберальної демократії як системи правління, і цей консенсус посилюється в міру того, як зазнавали поразки супротивні ідеології: спадкова монархія, фашизм і останнім – комунізм. Більше того, я наполягав, на тому що ліберальна демократія може являти собою «кінцевий пункт ідеологічної еволюції людства» й «остаточну форму правління у людському суспільстві» будучи «кінцем історії». Це означає, що в той час як більш ранні форми правління характеризувалися не виправними дефектами та ірраціональністю, що в решті-решт призводило до їх руйнації, ліберальна демократія, як стверджується, позбавлена таких фундаментальних внутрішніх протиріч. Це твердження не означає, що стабільні демократії, такі як США, Франція чи Швейцарія, позбавлені несправедливості або серйозних соціальних проблем. Проте ці проблеми пов'язані з неповною реалізацією принципів-близнюків: свободи і рівності, а не з дефектами.

На зламі століть з'являється величезний масив різного роду досліджень в яких розглядаються питання «експорту» лібералізму. Позаяк тільки перерахування цих праць зайняло б не один десяток сторінок мусимо обмежитися розглядом лише найбільш фундаментальних, часто цитованих і загальноновизнаних. Очевидно насамперед слід згадати майже класичний твір Ентоні Гідденса «Як глобалізація змінює світ» Гідденс, який був одним із радників Тоні Блера, вказував на необхідність в нових умовах змінити роль і функції держави. На його думку, експансії ліберальної демократії і пов'язаним з нею культурним змінам неможливо перешкодити, державна влада в глобалізованому світі навіть обмежена в засобах мінімізації негативних наслідків в соціальній сфері. Влада може лише навчити громадян бути незалежними, а для треба розвивати не соціальні програми, а освітні. Єдиним способом захисту кожного громадянина є виключно допомога в галузі освіти. Г. Алмєнд і С. Верба в своїй праці на прикладі Мексики доводили, що особливі культурні традиції не можуть стати вирішальною перешкодою в утвердженні лібералізму. Магістральною в праці Френсіса Фукуяма є ідея про лібералізм як можливо останній і найдосконаліший політичний режим і універсальний соціально-культурний тип. Один із авторів концепції постіндустріального суспільства Тофлер в своїх роботах доводив тезу, що людство знаходиться в стадії переходу до нової технологічної революції, тобто на зміну першій хвилі (аграрне суспільство) і другій (індустріальне суспільство) приходить нова, що веде до створення інформаційного або постіндустріального суспільства. Незважаючи на окреслені виклики і небезпеки – забруднення довкілля, соціальні катаклізми тощо Тофлер впевнений, що в майбутньому суспільство буде більш вільним, а інформатизація світу є такою ж ознакою розширення свободи як перша і друга технологічні революції.

Світова фінансово-економічна криза, що в останні роки охопила світову економіку стала черговим підтвердженням того наскільки синхронізованими є процеси в світо-

вій економіці, наскільки взаємопов'язаними є економічні системи різних куточків світу. Все більше фахівців з різних галузей почали шукати питання на відповіді де межі глобалізації, настільки ефективними є засоби протидії, як оцінювати глобалізацію з точки зору аксіології, чи можна, варто і потрібно мінімізувати вплив глобалізації на вітчизняну економіку чи політику чи мораль.

В останні роки дослідники вказують на той факт, що глобалізаційні виклики не обмежуються економікою чи технологіями і охоплюють культуру політику і навіть релігію. Завдяки більшій відкритості світу став можливим експорт політичних ідей і ідеологій. хаотичний і здавалося б, безсистемний характер глобалізаційних процесів, досить умовно, можна звести до чотирьох парадигм (або матриць): економічної, соціальної, політичної і геополітичної та культурно-ідеологічної.

Економічна парадигма сучасної глобалізації базується на принципах неолібералізму, які транслиують по світові такі потужні структури глобального рівня, як, наприклад, МВФ та Світовий банк, які під впливом експансії неоліберальних заходів та перетворень національної економіки інтегруються, різною мірою, у загальносвітову економічну систему.

Соціальна парадигма базується на поляризації як країн і регіонів. Так і внутрішніх суспільних систем на надбагаті меншини та бідній (або дуже бідній) більшості з постійно зменшуваним «середнім класом».

Політична і геополітична парадигма втілюється у розширенні кола країн з демократичними і політичними режимами та у складанні глобального центру сили, який нині спрямовує процеси глобалізації (США та найближчі союзники).

Культурно-ідеологічна парадигма знаходить прояв у розповсюдженні соціально-психологічних ідеалів індивідуалізму, пріоритетів успішності і гедонізму над цінностями суспільної і морально-етичної відповідальності, колективізму і солідарності.

Слід визначити, що глобальні перетворення у різній мірі стосуються кожної країни, кожного народу і соціуму, а також зважити на велетенський масштаб і глибину трансформацій, досягнення кінцевої мети яких зможе радикально і назавжди змінити долю етносів, цивілізації і людства взагалі.

Проаналізувати, досягнути вказані вище процеси у всій їх складності, суперечливості та доленості, створити знання про них і транслювати в суспільство (суспільства) об'єктивно покликані сучасні соціально-гуманітарні науки. А отже саме у реалізації названої мети полягає основне завдання сучасного соціально-гуманітарного пізнання.

*Качахидзе М.Г.
г. Харьков, Україна*

КИЕВ СТАНЕТ ЕВРОПЕЙСКИМ МОСТОМ ДЛЯ ВОЗРОЖДАЮЩЕЙСЯ ЕВРАЗИИ

Виктор Янукович с первых дней своего президентства старался во всем угождать России, был предельно мягок, никогда не говорил «нет». Сразу же отказался от НАТО, продлил базирование ЧФ в Севастополе, провозгласил внеблоковость, отошел от юценковской одновекторности, нормализовал отношения с РФ, в последнее время даже показал готовность отказаться от европейского вектора, но результат оказался противоположным ожиданиям: украинско-российские отношения все равно вернулись в состояние перманентных войн. В итоге, Украина по уровню отношений с Москвой становится Грузией.